Den helige Johannes och Klemens af Rom : dialog /

Ahnfelt, Otto,

Vitterhet Sv. 81 F a Br.

National Library of Sweden

AHNFELT

DEN HELIGE JOHANNES

Vitt. Sv. Dram. (P.N.) o

Den Helige Johannes

och

Klemens af Rom

Dialog

af

Otto Ahnfelt

Med förord

af

C. D. af Wirsén

Lund 1904, Berlingska Boktryckeriet

Den Helige Johannes

och

Klemens af Rom

Dialog

af

Otto Ahnfelt

Med förord

af

C. W. af Wirsén

Lund 1904
Berlingska Boktryckeriet

Förord.

Undertecknad har haft tillfälle att i handskrift få läsa det arbete, som nu utgifves. Skönheten i denna lilla dialog mellan Johannes och Klemens har synts mig vara af både upphöjd och djupt rörande natur samt fint afspegla väsendet och tankeriktningen hos den evangelist, som mer än någon annan återgifvit just det inre i Mästarens heliga lif. Särskildt har jag i denna från all polemik fria skrift fäst mig vid det om djup pietet och trofast sanningskärlek vittnande sätt, hvarpå här betydelsen af bestämningarna Guds Son och Logos beröras. En sådan pietet och en sådan trohet äro mycket värda i en tid, då ofta de djärfvaste hypoteser utslungas med så anspråksfull ton, som vore de bevisade sanningar. Ren kristendom och mild humanitet hafva ingått förbund i den nu utgifna dialogen, hvars författare enligt min tanke i behandlingen af det ärevördiga ämnet förenar innehållets ädelhet med framställningssättets värdighet och behag.

Stockholm i januari 1904.

C. D. af Wirsén.

Omkring år 99 e. Kr. Aposteln Johannes i Efesus. Klemens af Rom [1]) träder in i rummet, där han sitter.

J. Hvem är du? Hvadan kommer du? Och hvad söker du?

K. Helige fader! Klemens är mitt namn. Från Rom har jag kommit för att höra din visdom.

J. Hvarför kallar du mig helig och fader och vis?

K. Därför att du har känt honom, som var af begynnelsen, kallar jag dig fader [2]). Därför att du är helgad i sanningen, kallar jag dig helig [3]). Därför att du har sett och hört det eviga Ordet [4]), kallar jag dig vis.

J. Jag förnimmer, att du har gemenskap med Fadren och Sonen och har gått från döden till lifvet [5]).

K. Helige fader! Jag har törstat efter att se och höra dig, allt sedan jag läste en papyrusrulle, som man har sagt vara ett af dig författadt evangelium [6]).

J. Hvem kan nedskrifva evangeliet? Det kan blott skrifvas af Parakleten [7]) i hjärtats taflor.

K. Visserligen. Så har äfven blifvit mig sagdt. Den heliga trosregeln, som blef mig gifven, då jag skulle döpas, får aldrig nedskrifvas med bläck och papper [8]). Men jag menar de skildringar ur Guds Sons lif, som man säger äro af din hand.

J. Jag har ur min erinrings skattkammare tagit fram dem och låtit dem i kretsen af mina äldste nedskrifvas, på det att I skullen tro, att Jesus är Kristus, och genom tron hafva lif i hans namn [9]).

K. Salige Johannes, som fått upplefva allt hvad som där är skrifvet!

J. Ja, salige äro de, som höra Guds ord och gömma det [10]).

K. Men säg mig, hvarför har du ej förr låtit nedskrifva det?

J. Jag, liksom mina medapostlar, lefde i den föreställningen, att denna världsåldern snart var ute, och vi skulle få se Människosonen komma i himmelens sky, liksom vi på Oljobärget sett honom försvinna. Men så upplefde jag den heliga stadens och templets förstöring, och han kom icke. Och så kom den underbara söndagen på Patmos, då han kom till mig i himmelsk, öfversteprästerlig skrud och visade mig hvad som skulle ske. Då såg jag, huru världsrike och Guds rike skulle kämpa ännu mången väldig kamp, och huru sedan tusen år skulle förflyta innan alltings ände kom. Och så förstod jag, att Människosonens ord om sin tillkommelse hade haft en djupare mening. Och allt som åren gingo, grundade jag allt mer öfver hvad jag upplefvat allt ifrån den stund jag såg min förste lärare Johannes, hvilken de kallade Döparen, peka på Jesus och säga: »Se, Guds lamm!» och allt intill dess jag fick se min Herre såsom uppstånden med den genomstungna sidan. Jag förstod då så mycket som jag ej förr förstått. Väl hade Parakleten ofta talat både till mig och genom mig. Men aldrig förstod jag såsom nu, hvad min Herre menade då han sade: »Af mitt skall han taga och förkunna eder [11]). Han skall påminna eder allt hvad jag har

sagt eder [12]) och leda eder in i hela sanningen [13]). Han skall förhärliga mig» [14]). Nu stod allt lefvande och klart i sitt sammanhang för mig. På Patmos hade jag sett lammet stå på Sions bärg omgifvet af dem, som voro tecknade med Guds insegel. Nu såg jag hela hans jordiska lif såsom lammets lif, såg honom såsom den upphöjde Människosonen, som från korset skulle draga alla till sig. Där är hans konungatron [15]).

K. Säg mig, helige fader! Hvarför talar du ej i din skrift om hans barndom och födelse? Dock har Lukas, som äfven har varit i Rom med Paulus, bland de berättelser, han samlat, äfven talat om hans barndom och om den heliga Jungfrun, hans moder. Känner du intet därom?

J. Visserligen känner jag det. Min moder Salome var ju Marias syster [16]). Och i min vård lämnade han på korset sin moder. Men huru skulle jag väl bättre kunna framställa grunden till detta underbara, som I kännen redan genom trosregeln, än genom att återgifva hvad han talat om sitt himmelska ursprung? Det stod klart för mig, huru han stundom talat om en tillvaro före denna, en tillvaro, i hvilken han varit hos Gud och ägt gudomlig härlighet. Och så förstod jag, att det stora mysteriet var, att han var Guds Son i djupare mening än människotanke kan fatta, att han till åtskillnad från allt skapadt ensam är född af Gud [17]), att han är det eviga Ordet, som själft är Gud och därför kan uttala den för människotanke outgrundlige Gudens tankar och vilja.

K. Brukade han själf beteckningen *Ordet?* Eller har du fått den från de alexandrinske vise?

J. Själf kallade han sig icke Ordet. Men väl uttalade han någon gång om sig själf det, som eljest hänföres till

den eviga Visheten [18]), om hvilken talas i Salomos Ordspråk. Att man i Alexandria om denna Vishet brukade beteckningen Logos, har jag sport. Men för mig hade Logos en annan betydelse än för de alexandrinske vise. Han var hvad Gud talat, såsom han också själf en gång sade till judarne, att han var först och främst hvad han talade till dem [19]). Han var lefvande ord, lefvande tal från Gud.

K. Men huru visste han om sin föruttillvaro? Hade han erinringar därifrån?

J. Erinring är ej det rätta ordet för evighetsförnimmelsen. Där är allt närvarande. Då han hörde sin Fader tala till sig i sin själs djup, var han med sin ande i himlen. Det eviga var för honom närvarande, men dock just såsom ett evigt, utan begynnelse och utan slut. Och med detta eviga kände han sitt väsen sammanvuxet, så att detta eviga behöfde honom, liksom han behöfde det. Men det, som så är sammanvuxet med det eviga, med Gud själf, måste självt vara evigt och ha del i Guds härlighet af evighet, måste självt vara Gud.

K. Är det sannt, hvad en främling från östern förtäljt mig, att det skulle finnas ett förborgadt gudsnamn, hvilket betecknar Gud och Israel, Herrens tjänare, Gud och mänskliga såsom ett, och att Johannes lärt det i öknen af Esseerna och öfverlämnat det åt Jesus i dopet?

J. Min son! Det namn, som uppenbarades i Jesu dop, var detsamma, till hvilket du själf är döpt, Fadrens, Sonens och den helige Andes namn. Det namnet uppenbarades, då Gud uppenbarade sig såsom Jesu fader och Jesus såsom sin Son och lät sin Ande nedkomma och blifva öfver honom. I Jesus hade Anden funnit det människolif, efter hvilket han väntat i alla profeterna [20]), det människolif, som han kunde

helt uttömmas uti och utforma till likhet med sin egen härlighet och sedan utströmma ur såsom det människoblifna Ordets egen ande [21]). Men för Johannes Döparen, hvars tankar dvaldes i Jesajas, profetens, tal, blef det genom tecknet vid dopet uppenbart, att Jesus var den utlofvade Herrens tjänare, och då denne af Jesaja skildras såsom det lamm, på hvilket våra synder äro kastade, så kom han till att uttala det största ordet i sitt lif, det, som vi hörde honom säga, då Jesus gick där fram: »Se, Guds lamm, som borttager världens synd» [22]).

K. Vi veta, att, såsom Paulus skrifver, Gud var i Kristus och försonade världen med sig själf [23]). Men har Jesus också själf under sitt jordelif klart fattat, att han skulle vara det i människornas ställe för deras synder framburna försoningsoffret?

J. Ju mera stunden nalkades, desto klarare och vissare blef det för honom, lika visst som att han var Guds Son. Men han visste ock, att han såsom Guds Son var herre öfver den stunden. Därför talade han uttryckligen om sin död såsom ett frivilligt utgifvande. Och såsom underpant på, att han utgifvit sig till försoningsoffer för våra synder, gaf han sitt kött och blod att äta och dricka.

K. Men hvarför, helige fader, har du i din skrift förbigått stiftandet af den heliga nattvarden?

J. Behöfde jag väl nedskrifva hvad som dagligen eller åtminstone hvarje söndag ställes lefvande fram i våra menigheter, och som dessutom är att läsa i andras skrifter? Men väl har jag låtit nedskrifva de ord, Jesus långt dessförinnan talat om ätandet af sitt kött och drickandet af sitt blod [24]).

K. Men huru kunde han så långt förut tala därom?

J. Det var en gång, då en påskhögtid nalkades [25]).

Folket ville göra honom till konung, därför att han brutit bröden till de femtusen. Själf såg han, att det var som lammet han skulle bli konung. I påskalammen, som skulle slaktas och förtäras, såg han sig själf såsom det sista påskalammet, offradt för oss. Han är lifvets bröd och lifvets dryck, därigenom att hans kött och blod åtskiljas i helig offerdöd. Och därför att det var sin Faders tankar om sitt lidande och sin död han hörde i sin själ, veta vi, att han *är* försoningen för våra synder, och icke allenast för våra, utan ock för hela världens, och därför veta vi, att Jesu Kristi Guds Sons blod renar oss af alla synder [26]). Det är Parakletens besegling af de Fadrens tankar om lammet, som Jesus själf hört i sin själ. Tre äro de, som vittna: Anden, vattnet och blodet [27]).

K. Helige Johannes! O, huru fattar jag ej nu, såsom aldrig förr, det stora offermysteriet i brödbrytelsen, hvilken vi fira efter den fastställda apostoliska regeln [28])! Men helige fader! I Rom ha vi sport, att I här hållen påsk med brödbrytelse den 14 Nisan, Jesu dödsdag [29]). I Rom fasta vi intill söndagsmorgonen, då vi fira vår Herres uppståndelse. Det är dock den helige Petrus och den helige Paulus, som så stadgat i Rom.

J. Jag vet det. Och i Rom sägen I: »Hos oss är Petri stol och Petri ben, och han är hällebärget, på hvilket Herren bygger sin kyrka». Icke vill jag tvista om främsta platsen i min Herres rike. Det var en gång som min moder Salome begärde åt min broder Jakob och mig platserna närmast vår Herre i hans rike. Men han sade: »Det tillfaller dem, åt hvilka det är bestämdt. Den, som tjänar mäst, blir ypperst» [30]). Främst i vår tolfmannakrets stod alltid Kefas. O, huru stor syntes han mig ej, då han i en stund full af

förstämning och vemod, då vår mästare hade sagt till oss: »Icke viljen I ock gå bort?» uttalade hvad vi alla kände, men ej kunde finna ord för: »Herre, till hvem skola vi gå? Du har det eviga lifvets ord» [31]). Jag har ock hört, huru min Herre efter uppståndelsen trenne gånger gaf honom uppdraget att föda hans får och lamm [32]). Och Paulus, — aldrig förgäter jag, då jag fick höra, huru denne Saulus, som varit vår skräck, kom tillbaka från Damaskus till Jerusalem, brinnande af nit för bekännelsen, att Jesus är Kristus, och då Barnabas förde honom in i Nasarenernas krets och förtäljde, huru Jesus blifvit sedd af honom på vägen till Damaskus [33]). Ej häller förgäter jag den stunden, då Kefas och Jakob och jag i Jerusalem räckte honom och Barnabas handen, att de skulle predika bland hedningarne, liksom vi bland omskärelsen [34]). Och nu är det ju hans egna församlingar här i Mindre Asien, för hvilka jag är herde. Stort är det för eder, I Romare, att ha Petri och Pauli ben ibland eder. Härlig synes ock eder församlings uppgift vara. Det har förtäljts mig, huru I genom ett bref till församlingen i Korint lyckats där besvärja tvedräktens och söndringens andar och återställa ordning och fred. Man har sagt, att du själf, o Klemens, skrifvit detta bref. Välsignad vare du därför! Men jag varsnar, att tider komma, då korset blir ett äretecken och då eder frestelse kommer, I Romare, frestelsen att förgäta, hvad min Herre sade, då han stod inför romaren Pontius Pilatus: »Mitt rike är icke af denna världen» [35]). Och om I fordren, att edert påskfirande skall vara det enda giltiga, då förgäten I, hvad min Herre sade till en samaritisk kvinna vid Sikars brunn: »Den tid kommer och är redan inne, då sanne tillbedjare skola tillbedja Fadren i ande och sanning» [36]). Det är ej dag, ej ställe, ej sätt, ej form det gäller

vid Fadrens tillbedjande, det är ande och sanning. Men jag ser ock i anden, att man här i östern skall syssla så mycket med mina logostankar och förblanda dem med de världsvises tankar, att man här ej skall rätt fatta, hvad min Herre menade, då han några timmar före sin död sade: »Detta är evigt lif, att de känna dig, allena sann Gud, och den du hafver sändt, Jesus Kristus» [37]). Många förirringar, många strider skall det bli, innan det blir *ett* fårahus och *en* herde [38]).

K. Helige Johannes! Vist är ditt tal såsom ingen annans. Ingen, hvarken den helige Petrus eller den helige Paulus, har såsom du inträngt i din Herres väsens djup. Du är ju ock Salomes son, den heliga Jungfruns systerson. Ditt eget väsen är ju besläktadt med Mästarens.

J. Visserligen, min son. Men han allena är ofvanefter. Han är den enfödde. »Anden är den, som gör lefvande, köttet är till intet nyttigt» [39]). Det förstodo vi först då vi fingo se honom uppstiga dit, där han förr var [40]).

K. O, att jag dock finge äta bröd vid ditt menighetsbord, där *du* bryter det, du, som låg vid Jesu bröst i den natten, då han vardt förrådd!

J. (för sig, med blicken lyftad mot höjden). Ja, helige Herre Jesus, vid ditt bröst har jag hvilat i den natten, då du tog brödet och sade: »Detta är min lekamen», och då du tog kalken och sade: »Detta är mitt blod.» Låt denne din tjänare från den fjärran västern hos oss få smaka din ljuflighet! (Till Klemens.) Herrens frid vare med dig, broder från Rom! (Gifver honom fridskyssen.) Skall din önskan bli uppfylld, må det ske snart! Mina dagar äro snart ute.

K. Men, helige fader, är det då icke sagdt: »Denne lärjungen dör icke?»

J. Herren har icke sagt: »Denne lärjungen dör icke», men han har sagt: »Om jag vill, att han skall blifva, till dess jag kommer, hvad kommer det dig vid? Följ du mig!» [41])

Klemens går in i det hus, där menigheten församlas med sina äldste [42].) Den gamle Johannes, med prästerligt hufvudsmycke [43]), bäres dit in för att bryta brödet.

J. Mina barn, älsken hvarandra! [44])

Menigheten uppstämmer *Helig* [44]). Klemens knäböjer.

NOTER.

[1]) Klemens af Rom enligt traditionen biskop i Rom 90—99 och författare af romerska församlingens bref till församlingen i Korint omkr. år 95.

[2]) 1 Joh. 2: 13, 14.

[3]) Joh. 17: 17.

[4]) 1 Joh. 1: 1.

[5]) 1 Joh. 1: 3; 3: 14.

[6]) Enligt traditionen har Johannes i början af kejsar Nervas regering (96—98) fått återvända från Patmos till Efesus och då författat sitt evangelium.

[7]) Hugsvalaren, den helige Ande. Joh. 14: 26 m. fl. ställen.

[8]) *Symbolum apostolicum* fick, enligt den gängse uppfattningen hos de första århundradenas kristna, icke nedskrifvas. Den förnämste nuvarande apostolicumforskaren, F. Kattenbusch, anser dess äldsta kända form, *Symbolum romanum,* ej ha kunnat uppstå senare än omkr. år 100 och förlägger dess uppkomst till Rom. Enligt den berömde apostolicumforskaren Caspari har det sannolikt uppstått ett eller annat decennium tidigare, i johanneiska eller senpaulinska stadiet. Andra finna dess spår ännu längre tillbaka.

[9]) Joh. 20: 31.

[10]) Luk. 11: 28.

[11]) Joh. 16: 14.

[12]) Joh. 14: 26.

[13]) Joh. 16: 13.

[14]) Joh. 16: 14.

[15]) Jfr *The Johannine View of the Crucifixion* af *N. J. D. White* i *The Expositor* Ser. VI Vol. VII (1903) s. 434—441.

[16]) Enligt Joh. 19: 25, jämfördt med Matth. 27: 56 och Mark. 15: 40, synes sannolikt, att Salome varit Jesu moders syster.

[17]) I motsats till exempelvis *B. Weiss* (Krit. exeget. komm., 9:de uppl. 1902), enligt hvilken det johanneiska »den enfödde Sonen» skulle beteckna »nicht das metaphysische Verhältnis Christi zu Gott, sondern ein einzigartiges Liebesverhältnis», har (1901) en så kritisk exeget som *Schmiedel* häfdat gudssonskapets metafysiska betydelse hos Johannes (art. *John, Son of Zebedee* i *Encyclop. Biblica*).

[18]) Matth. 23: 34, jfr Luk. 11: 49. Luk. 14: 16, 17, jfr Sal. Ordspr. 9: 1—5.

[19]) Joh. 8: 25.

[20]) »Min son, jag väntade dig i alla profeterna, att du skulle komma, och att jag kunde hvila i dig; ty du är min hvila», heter det i Hebreerevangeliet enligt Hieronymus i kommentaren till Jesaj. 11.

[21]) Joh. 7: 39.

[22]) Joh. 1: 29.

[23]) 2 Kor. 5: 19. Att *första* Korintierbrefvet är citeradt i det s. k. första Klemensbrefvet, d. v. s. romerska församlingens bref till den korintiska, är säkert.

[24]) Joh. 6: 51 ff.

[25]) Joh. 6: 4.

[26]) 1 Joh. 2: 2; 1: 7.

[27]) 1 Joh. 5: 7, 8.

[28]) 1 Klem. 41: 1: »den föreskrifna regeln för hans tjänst» (*τὸν ὡρισμένον τῆς λειτουργίας αὐτοῦ κανόνα*).

[29]) Då vid Polykarpi besök hos biskop Anicetus i Rom skiljaktigheten mellan den mindreasiatiska och den romerska församlingens påskfirande kom på tal, åberopade Polykarpus, att han själf firat påsk med Johannes på det sätt, som mindreasiaterna ännu gjorde.

[30]) Matth. 20: 20—28.

[31]) Joh. 6: 67, 68.

[32]) Joh. 21: 15—17.

[33]) Apg. 9: 26, 27.

[34]) Gal. 2: 9.

[35]) Joh. 18: 36.

[36]) Joh. 4: 23.

[37]) Joh. 17: 3.

[38]) Joh. 10: 16.

[39]) Joh. 6: 63.

[40]) Joh. 6: 62.

[41]) Joh. 21: 22, 23.

[42]) De apokryfiska Johannesakterna från andra århundradet beskrifva Johannes' afskedseucharisti före sin död. Gudstjänsten hölls i ett privathus, sedan ombildadt till en basilika.

[43]) Biskop Polykrates i Efesus från senare hälften af andra århundradet talar om Johannes såsom »präst med hufvudsmycket» (Euseb. Hist. eccl. III: 31).

[44]) Denna Johannes' korta kärlekspredikan omtalas af Hieronymus i kommentaren till Gal. 6: 10.

[45]) *Sanctus* (Joh. Upp. 4: 8) har sedan långt tillbaka ingått i nattvardsmässan.